

SPRAWOZDANIE II. (XIX.)

DYREKCJI

GIMNAZJUM

IM. HENRYKA SIENKIEWICZA

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY

1919/1920.

Biblioteka Jagiellońska

1003046860

W KRAKOWIE. — 1920.

NAKŁADEM PROFESORÓW I UCZNIÓW.

CZCIONKAMI DRAKARNI LITERACKIEJ W KRAKOWIE, ULICA JAGIELLOŃSKA L. 10
POD ZARZĄDEM L. K. GÓRSKIEGO.

Wydając tych kilka kart opisu uroczystości szkolnej poświęcenia sztandaru, mieliśmy młodzież na względzie. Zachęceni byliśmy nadto z wielu stron, aby myśli i słowa, serdeczne przeżycia i wrażenia, w dniu poświęcenia odniesione, przekazać młodzieży, by ta krzepiła się nimi, i dziś i w przyszłości, gdy te karty będą ich własnością i miłą dnia tego pamiątką. Jeżeli kiedy, to w dzisiejszych czasach, kiedyśmy triumf odnieśli, zdobywając wolną Ojczyznę, tak z drugiej strony i dziś, gdy zło, fałsz, obluda osiada wszędzie i tak łatwo w sercach, godzi się podniosłe, serdeczne słowo dać w upominku młodzieży naszej, której te karty poświęcamy.

Komitet.

100 130

" 19[2] 1919/20

Stanisław Rasol
Przewr. szkolne

Uroczystość poświęcenia sztandaru szkolnego.

Pomni wychowawczych zadań szkoły w wolnej i niepodległej Ojczyźnie postanowiliśmy nie omijać żadnej sposobności, któraby w ten czy inny sposób utrwalała narodowe uczucia młodzieży.

Kiedy doszła do skutku pomyślnego myśl sprawienia sztandaru szkolnego, wysadzony komitet z łona nauczycieli naszej szkoły imienia obecnie wielkiego pisarza, Henryka Sienkiewicza, nie zaniedbał tej okoliczności, aby ten dzień odbyć uroczystością, któraby trwale pozostawiła wrażenie.

I rzeczywiście, dzień poświęcenia sztandaru szkolnego był dniem uroczystości niezwyklej.

Przebieg tej uroczystości był następujący:

W niedzielę, w przeddzień 3. maja, obchodziła szkoła nasza niepowtarzającą się uroczystość poświęcenia sztandaru szkolnego. Już wczesnym rankiem gromadziła się młodzież zakładu pod gimnazjum, skąd wraz z profesorami i dyrektorem zakładu przy dźwiękach muzyki szkolnej, kierowanej przez prof. M. Kupczyńskiego, udała się do kościoła św. Anny na uroczyste nabożeństwo, które odprawił wśród pieśni chóru gimnazjalnego ks. prałat dr Adam Podwin.

Po nabożeństwie dokonał ks. dr Podwin uroczystego poświęcenia sztandaru, na którym z jednej strony widnieje Ta, „co Jasnej broni Częstochowy“, po drugiej orzeł polski, tkany srebrną nicią.

Po dokonaniu poświęcenia wstąpił na ambonę katecheta szkolny, ks. dr J. Rychlicki, i wygłosił podniosłe następujące kazanie:

„Przełoż teraz, o synowie, bądźcie miłośnikami zakonu i dajcie dusze wasze za przymierze ojców waszych, a otrzymacie sławę wielką i imię wieczne“.
(1. Mach. 2., 50—51).

Po długich latach sromotnej niewoli, na zegarze dziejowym wybiła dla izraelskiego narodu godzina wolności i swobody. Pod brzemieniem nieszczęść i katuszy, jakich mu nie szczędzili władcy bałwochwalczego Babilonu, nie zapomniał o Pańskim zakonie, ani

się nie sprzeniewierzył tradycjom swych przodków, skutkiem czego ulitował się nad jego oplakaną dolą Bóg i sprawił, że na rozkaz Cyrusa mogli znękani potomkowie Jakóba zawrócić do ukochanego Jeruzalem i na gruzach Salomonowej świątyni wzniesć nowy dla Pana zastępów przybytek. Tysięczne rzesze stanęły ochoczo do uciążliwej pracy, a kiedy bogobojny Ezdrasz począł im czytać ważniejsze ustępy z natchnionych ksiąg i nieznacznie napomknął o narodowych zwyczajach i pamiątkach, z radości „plakał wszystek lud, gdy słuchał słów zakonu“ (2. Ezdr., 89.), boć czuł to dobrze, że młode, w niewoli zrodzone pokolenia przechowały nieskażoną swych naddziadów wiarę, że wbrew nadziejom wrogów stanęły pod swoich przodków sztandarem, by w zwartym szeregu pójść na śmiertelne z nieprzyjaciółmi boje.

Cieszył się i weselił żydowski naród, kiedy stanął na progu tak długo wyczekiwanej wolności, kiedy widział, iż jego synowie, wstępując w swoich ojców ślady, zdołają dla „ziemi obiecanej“ świętną wywalczyć przyszłość.

A czyż w naszej duszy nie budzą się w tej chwili podobne myśli i uczucia?

Może za niedoskonałości i grzechy Opatrzność dotkliwą wymierzyła nam karę, a może jeno na ciężką wystawiła nas próbę, kiedy dozwalała na to, iż nienasyceń w swej zachłanności i pysze wrogowie w strzępy targali posiadłości Piastów i Jagiellonów, iż nasze naddziady pod rosyjskim knutem szły w zimne podziemia Sybiru, gdzie cierpieniem i potem zmywali swoje i swych ojców winy, a śmiercią pieczętowali miłość ukochanej nad wszystko Ojczyzny! To jednak pewna, że Stwórca nie chciał naszej bezpowrotnej zaguby, skoro w piersi naszych najmłodszych pokoleń przez wiarę i natchnioną poezję podtrzymał gorącą miłość dla narodowych pamiątek, skoro wśród łoskotu i gromów ostatniej zawieruchy dziejowej wskrzesił nas znowu do politycznego bytu, skoro obecnie wszystkie dzieci naszej wspólnej matki spieszą pod dawne krwią i chwałą naszych bohaterów uświęcone znaki i bez trwogi idą do walki o nasze zbożne ideały i nieprzedawnione prawa.

Mimo wszystkie niedomagania i braki radością i otuchą ożywia się serce, gdy się widzi, że nasze nowe życie z dawnym tak szczerą i trwałą spaja się nicią, że świeżo sformowane, a już niespożyta chwałą okryte polskie zastępy stają bez żadnych zastrzeżeń w obronie narodowych haseł i drogich dla każdego Polaka pamiątek.

Do wielu dowodów, przemawiających za tą pocieszającą prawdą, niech mi wolno będzie zaliczyć i dzisiejszą, więcej rodzinną, niż publiczną uroczystość, która przy całej swej prostocie zdołała widocznie silniejsze wywrzeć wrażenie, skoro nietylko przełożeni i młodzież naszej uczelni powitali ją z tak żywym i serdecznym

uczuciem, ale nadto przedstawiciele osób w ten lub inny sposób związanych z naszym zakładem tak liczny wzięli w niej udział.

Za chwilę ponad szeregi naszych wychowanków wzniesie się wysoko przepiękny sztandar, na którym widnieć będzie z jednej strony Ta, co ogłoszona od wieków polskiej korony królową z „Jasnej Góry“ nad Piasta włościami roztaczała bezustannie cichą, a skuteczną moc Swego matczynego ramienia, a z drugiej na tle różnobarwnem orzeł srebrnopióry.

Jakkolwiek świadom jestem tego, że wokoło tego sztandaru zrzesać się będą wyłącznie malcy i co najwyżej dojrzewająca młodzież, to przecież na jego widok myśl moja w ubiegłe cofa się stulecia i w żywych barwach stawia przed memi oczyma hufce polskich rycerzy, z których ramion strzelały w górę husarskie skrzydła, a pierś osłaniał pancerz stalowy, którzy przeświadczeni o świętości swej sprawy, z pieśnią: „Bogarodzico Dziewico, Bogiem sławiona Marjo“ ruszali do walki, szerząc w nieprzyjacielskich szeregach śmierć i spustoszenie. Wokoło głęboka zaległa cisza, a przecież mnie się zdaje, że gdzieś z pogranicznych kopców czy moglił dolatuje mnie echo potężnej pieśni żołnierskiej, jaką wśród niedostępnych knieji i borów rozbrzmiewały jeszcze tak niedawno obozy powstańcze.

Czuję to dobrze, że to złudzenie tylko, ale złudzenie miłe i uzasadnione. Wszak na tym sztandarze umieszczono godła, które w dziejach Polski po wszystkie czasy były tak dobrze hasłem nieprzeliczonych wypraw wojennych, jak i wyrazem najserdeczniejszych uczuć, najgorętszych pragnień, a niejednokrotnie powodem bezgranicznej ofiary. A nie kto inny, jeno uczniowie naszego zakładu w swoim i swoich kolegów imieniu te godła obrali i na swym sztandarze umieścili, bo sobie i drugim chcieli uprzytomnić, że one najlepiej streszczają ich myśli, zamiary i ich ideały.

Kochana Młodzieży! Nie zapominaj o tem, że zdobyc swój sztandar w obraz Matki Boskiej Częstochowskiej z jednej strony, a z drugiej w podobiznę „Orla białego“, tem samem nietylko złożyłaś publiczne wyznanie, iż wiara i miłość krwią przodków przesiąkniętej ziemi jest na teraz dla Ciebie świętą relikwią i skarbem bezcennym, ale nadto wzięłaś na siebie moralne zobowiązanie, iż Bogu i Ojczyźnie zawsze i wszędzie służyć będziesz z całego serca i ze wszystkich sił, iż przed żadną nie cofniesz się ofiarą, byleby tylko Stwórca miał z ciebie chwałę, a ojczyzna pożytek i chlubę.

Smutnemi wróżbami nie chciałbym studzić waszych młodzięcych wzlotów i zapałów, ale wszystko zdaje się za tem przemawiać, że niedaleka, a tak mglista i niepewna przyszłość postawi przed wami cięższe, niż przed waszymi poprzednikami, wymogi, że twardej zadaniom, jakie was czekają, o tyle jedynie

zdołacie sprostać, o ile na ich spotkanie wyjdziecie dobrze wyszkoleni, o ile prostotą ducha każdy z was odparuje na fałsz i obludę, a siłą hartownej woli zdepta każdą niską rozkosz, każdą zdradziecką podniętę do złego. Pod naporem huci łatwo wyczerpują się siły, wśród burz i niebezpieczeństw nie trudno pomylić drogę i pójść za tem, co pozornie nęci i upaja, a w nieczystości truje a nawet zabija! Jeśli więc pragniesz, byś zawsze czy to w szczęściu i dobrobycie, czy też w cierpieniu i niedostatku pewną i bezpieczną kroczył ścieżyną, nigdy nie wypuszczaj z pamięci tych haseł i godeł, jakie w ciągu nauki szkolnej przyświecać ci będą na naszym sztandarze.

Bądź dobrem dzieckiem Marji, a Ona będzie dla ciebie dobrą i czułą Matką; zasłoni przed napaścią czarta czy świata, w niebezpieczeństwie poda pomocną dłoń, pokrzepi w niedoli, w smutku ukoi, a nawet w razie upadku czy zniechęcenia u Zbawiciela wyjedna pociechę i przebaczenie.

Bądź dobrym Ojczyzny synem i „kochaj Polskę nie połową, ale całą duszą“. Nie szumnym słowem i płynnym frazesem, ale cichym, światu po największej części nieznanym czynem stwierdzaj na każdy dzień wobec własnego sumienia, że dobro wspólnej nam Matki umiesz przenosić nad własną wygodę lub korzyść, że w twojem sercu dopiero wtedy naprawdę zagości szczęście, gdy go dużo będzie w skołataney Ojczyźnie, a niewątpliwie z twej ręki padnie niejedna, może niewielka, ale silna i trwała cegielka na budowę naszej świetnej, i szczęśliwej przyszłości.

Droga Młodzi! Bóg i Ojczyzna — to dwa największe przykazania, które nietylko po przodkach odziedziczyłaś w spuściźnie, ale nadto dzisiaj złotemi zgłoskami młodzieńczej miłości wypisałaś na swoim sztandarze. Wryjże je tedy głęboko w twojem sercu, byś nigdy nie sponiewierała ich wskazań, byś im nigdy nie sprzeniewierzyła się w życiu.

Kiedy w polskim obozie nad oddziałem rycerzy zatrzepotały proporce, z piersi nieustraszonych bohaterów wrywał się okrzyk: „Na wały“. Ukochana Młodzi! Ponad twe szeregi wkrótce wzniesie się sztandar, który z wyglądu i treści tak bardzo jest podobny do dawnych bojowych proporców. Czyż wobec tego mogę wam również podać hasło naszych walecznych praojców? Myślę, że jeśli kiedy, to dzisiaj tak!

A więc „na wały“ młodzi przyjaciele, a tym wałem niechaj wam będą wady waszego charakteru, jak pycha i prywata, pieniactwo i niezgoda, niesłowność i niestałość. lenistwo i zamiłowanie do wygod — opanujcie je i zniszczcie w duszach, a walne odniesiecie zwycięstwo, skoro już starożytni mówili: „se ipsum vincere, summa victoria est“.

„Na wały“ dzieci zbiedzonej ojczyzny, a tym wałem niechaj

wam będzie każda fabryka czy warsztat, kopalnia czy sklep, handel czy przemysł — ujmijcie go w swoje ręce, płynące z nich zyski obróćcie na podniesienie ogólnego dobrobytu, a wielką okryjecie się chwałą, bo swej ubogiej braci zapewnicie znośne warunki bytu.

„Na wały“ spadkobiercy duchowej schedy po naszych wieszczach i uczonych, a tym wałem niechaj wam będzie prawda, dobro i piękno — przez mozolną pracę potrząsajcie tajniki przeszłości, wnikajcie w zagadki przyrody, w każdym tworze rąk Bożych podpatrujcie myśl i piękną formę, a potomni splecą wam kiedyś dług wdzięczności, jeśli zdobyczą lub przynajmniej przykładem ku światłu wskażecie im drogę.

Droga Młodzieży! W imię hasła: „Bóg i Ojczyzna“ idź pod twoim sztandarem na żmudną pracę, a przez pracę sięgaj po zwycięstwo, które przez przyczynę Najświętszej Marji Panny niechaj ci da wszechmocny Bóg. Amen.

Po tej uroczystości kościelnej, w której obok młodzieży, profesorów i dyrektora zakładu wzięli udział licznie zaproszeni goście, wśród nich inspektor szkolny, p. Stanisław Rzepiński, były wiceprezydent Rady szkolnej, dr Fr. Zoll, i wiceprezydent miasta, dr Rolle, udał się orszak ten do gmachu szkolnego, gdzie wśród przystrojonej sali rysunkowej odbyła się dalsza część uroczystości, t. j. wbijanie pamiątkowych gwoździ, poprzedzone przemówieniami okolicznościowej treści.

Rozpoczął je ks. dr Rychlicki następującą mową:

Panie i Panowie! — Droga Młodzieży!

Jeśli cieszy się i weseli ojciec, który dobremu synowi zdołał nareszcie sprawić długo oczekiwaną przyjemność lub spodziewane wyświadczyć dobrodziejstwo, to, zdaje się, że i ja w tej chwili mam nie mały do radości powód, skoro mi wypadło w imieniu ściślejszego zespołu ludzi dobrej woli oddać w posiadanie młodzieży naszego zakładu z całym arcyzmem wykonany sztandar.

Wiele przyczyn na to się złożyło, że od całego szeregu lat z utęsknieniem nań wyczekiwali nasi uczniowie. Pewno, że jakoś im nieswojsko było, kiedy podczas narodowych uroczystości, w których młodzież szkół średnich w Krakowie ogólny brała udział, prawdopodobnie oni jedni bez własnego występowali sztandaru. Bez porównania jednak więcej odczuwali jego potrzebę z tego powodu, że rozumieli dobrze jego znaczenie, że w nim pragnęli zamknąć swoje myśli i ideały.

Tem się tłómaczy ów niekłamany zapał, z jakim nasza młodzież pochwyciła słowa p. Dyrektora, kiedy przemawiając do niej z początkiem obecnego roku szkolnego, między innymi wskazaniami przypomniał jej, że „mimo ciężkie warunki winna już na-

reszcie podjąć na nowo i w czyn zamienić oddawna żywioną myśl o sztandarze". To również było przyczyną, czemu na wezwanie związanego w tym celu komitetu z profesorów i uczniów stonkowo bardzo hojne popłynęły składki, tak, że w niedługim czasie można było pomyśleć o projekcie, a potem przystąpić do jego zrealizowania.

Każdy to przyzna, że obecne warunki z różnych powodów nie idą na rękę podobnym pragnieniom. Czasem braknie w składach niezbędnych materiałów, to znowu nie zawsze można liczyć na odpowiednio wykwalifikowane siły, ale z Bożą pomocą udało się złamać lub przynajmniej obejść dość mnogie trudności, skutkiem czego nasz zakład w dniu dzisiejszym otrzymuje swój sztandar szkolny — bodaj czy między podobnymi sobie nie najpiękniejszy w całym Krakowie.

Jeśli wspomniałem, że przeprowadzenie powziętego zamiaru nie mało kosztowało nas trudu i na liczne napotykało przeszkody, to zrobiłem to jedynie dlatego, by wytlómaczyć nieuniknione w takim stanie rzeczy niedomagania w naszych czynnościach, by usprawiedliwić w samem dziele możliwe braki i usterki.

Mam to głębokie przekonanie, że każdy z was, drodzy uczniowie, z radością i dumą spogląda dziś na sztandar, który, przeszedłszy na waszą własność, stał się równocześnie waszym znakiem i godłem. Widnieją na nim perły narodowych pamiątek, modlitwa i błogosławieństwo kościelne już go umocniło, a więc szczególniejszą nad nim musicie roztoczyć pieczę i nie szczędzić wyników czy trudów, by mu dobrze w waszem gronie było. Niech będzie na zawsze punktem waszego honoru, by czysty i nieskazitelny powiewał nietylko nad wami, ale i nad tysiącami onych pokoleń, które po was przyjdą i dookoła niego gromadzić się będą.

Piękny sztandarze! Bujaj swobodnie i wysoko ponad zastępami naszej licznej młodzieży, nieś w nią wzajemną miłość i solidarność, pobudzaj ją do pracy i serdecznej modlitwy, a twego czoła uchylaj jedynie przed prawdziwą zasługą, cnotą i Bogiem!

A teraz uważam sobie za miły obowiązek, imieniem komitetu, złożyć serdeczną podziękę tym, którzy w ten lub inny sposób przyłożyli rękę do wykończenia tak pięknego i zbożnego dzieła. Przedewszystkiem dziękuję bardzo Tobie, Najdostojniejszy Księżę Pralacie, żeś raczył laskawie dokonać poświęcenia naszego sztandaru i swą obecnością zaszczycił dzisiejszą uroczystość. Pracowałeś przez długie lata nad wyrobieniem młodych pokoleń, gorącą zawsze otaczałeś je miłością, więc nic dziwnego, że one zawsze z otwartem sercem przyjmują Cię w swoim gronie, a wyświadczoną im dzisiaj grzeczność długo w żywej przechowają pamięci. Szczególniejszą podziękę chciałbym wyrazić Jaśnie-

Wielmożnemu panu radcy Rzepińskiemu, który się nie zawahał przełożyć na czas późniejszy swego pilnego wyjazdu z Krakowa, byleby tylko razem z młodzieżą przeżyć tę chwilę, w której mógł znaleźć dowód, iż nie na próżno dla polskiej szkoły podejmował znużającą i twardą pracę, skoro w niej umiłowanie ziemi ojczystej i narodowej spuścizny tak silnem bije tętnem. Czcigodnemu Panu Dyrektorowi składam wyrazy wdzięczności za to, że w swoim czasie przypomniał młodzieży, że mieć własny sztandar jest jej obowiązkiem, a następnie zawsze nam udzielał swej światłej rady i niezawodnych wskazówek. Bardzo gorąco dziękuję wszystkim Dostojnym Gościom, bo mi się wydaje, że biorąc udział w obrzędzie wbijania gwoździ, nie tylko swym malcom uczynili radość, ale nadto utwierdzili ich w tem przeświadczeniu, że szkoła i dom — to dwie siostry, które się w jednym łączą wysiłku, by z najmłodszych pokoleń wyrosły dzielne jednostki moralne, miłe Bogu, a pożyteczne Ojczyźnie.

Jeszcze jedno z głębi serca wyjęte słówko! Składam je Tobie, Wielmożny Panie Profesorze ¹⁾, który uczyniłeś radość gorącym pragnieniom naszej młodzieży. Jak mi wiadomo, nie chciałeś, bym dzisiaj głośno mówił o Tobie, ale przyznasz, że niejednokrotnie rozkaz słowa musi się poddać pod rozkaz uczucia. Przez kilka miesięcy przepiękny projekt ubierałeś w konkretne formy; wiem dobrze, żeś jedynie z miłości dla piękna i dobra młodzieży podejmował zachodów i trudów, by nam w zamówionym sztandarze oddać prawdziwe dzieło sztuki. Nie liczyłeś na wdzięczność, nie rachowałeś się z zapłatą, ale wszelkich dokładałeś starań, by to, coś na moją i twego przyjaciela prośbę przyjął na siebie, było wspaniałe i piękne. Pozwól więc, że się uiszczę z zaciągniętego wobec Ciebie długu i z tego miejsca tak Tobie, jak i tym osobom, które w Państwowej Szkole Przemysłowej pracowały nad naszym sztandarem, złożę od siebie i moich uczniów wyrazy najserdeczniejszej i najgłębszej podziękii.

Na zakończenie muszę jeszcze spełnić jedną nieodzowną powinność. Sztandar przeszedł na własność zakładu, ale któż go ujmie w swoje dłonie i ojcowską nad nim rozłoży pieczę? Nie trudno nam przyjdzie w tej sprawie dobry zrobić wybór! Wszak z „wieku i urzędu“ ten zaszczytny obowiązek spaść musi na barki tego, któremu w tej uczelni Opatrzność ster poruczyła. Dlatego w Twoje ręce, Czcigodny Panie Dyrektorze, oddaję sztandar, na którym widnieje nazwa naszego zakładu. Przez lata całe usilnie nad tem pracowałeś, by mu dobrze pod tym dachem było, by w sercu twych wychowanków gościnnego doznał przyjęcia. W cza-

---

¹⁾ Słowa te odnoszą się do obecnego na uroczystości p. profesora Jana Bukowskiego, projektodawcy sztandaru.

sach ubiegłych słowem i czynem w młodych duszach krzepieś ducha, rozwijając przed niemi precudne skarby naszej literatury, budziłeś w nich otuchę i nadzieję, że po ucisku zabłyśnie znów jutrzenska swobody, a za nią wejdzie wolności słońce. Stwórca sprawił, że w pełni sił tę oddawna śnioną i upragnioną dobę — weź-że więc ten sztandar i nieś go jeszcze długie lata przed szeregi młodych pokoleń, by się od Ciebie uczyć mogły, jak powinny dla lepszej i świętszej przyszłości pracować“.

Po tej przemowie, gdy ucichły tony pieśni chóru, odspiewującego okolicznościową kantatę, zabrał głos dyrektor zakładu, p. Roman Zawiliński, i powiedział, co następuje:

„Uroczystość dzisiejsza nie jest uroczystością zwykłą, nietylko dlatego, że się zwykle nie powtarza, ale że w porównaniu do uroczystości dawnych nosi na sobie wybitne a odmienne znamiona. Jeżeli na uroczystości takie zawitał przedstawiciel najwyższej władzy szkolnej krajowej, bywał świadkiem milcząco przytakującym, strzegącym lojalności wygłaszanych słów i prawomyślności unoszącego się ducha, dziś zasiada reprezentant naszego ministerstwa między nami, aby z nami czuć razem i cieszyć się razem, aby harmonję swoich uczuć patriotycznych wpleść w naszą i na tej podstawie budować życie szkolne na pożytek przyszłości.

Dzięki niez mordowanym zabiegom i staraniom ks. katechety, mamy sztandar szkolny, jakiego nam inni pozazdrościć mogą. Czemże jest ten sztandar dla szkoły i dla mającej go nosić młodzieży? Jest godłem, a więc wyrazem naszych ideałów. Na jednej stronie mieści obraz Tej, „co Jasnej broni Częstochowy“ i Tej, pod której opiekę uciekaliśmy się zawsze, i dlatego nam cudem przywróciła Ojczyznę; na drugiej stronie — mamy ptaka królewskiego w całym swoim majestacie, który najostrzejszym szponom najeźdźców nie pozwolił się rozszarpać i znowu buja swobodnie w przestworzu.

„Bóg i Ojczyzna narodów sumieniem“ — powiedział Krasieński — więc tym dwom ideałom musi służyć młodzież, jeżeli chce spełnić uczciwie obywatelskie swoje powinności. Kto zachowa ojców wiarę i czcic będzie imię stare naszej Ojczyzny, może być pewien, że dobrze będzie służył sprawie pocziwej.

Możemy dziś dziękczynić z Krasieńskim:

„Wszystko nam dałeś, co dać mogłeś, Panie!
Lecz śród tych zdarzeń strasznego wybuchu
Błagamy Ciebie razem z naszą Panią,
Co za nas Twego doprasza się słuchu,
Błagamy Ciebie — stwórz w nas serce czyste —
Odnów w nas zmysły — z dusz wyleń kłakole
Żłud świętokradzkich, i daj wiekuiste
Śród dóbr Twych dobro — daj nam dobrą wolę!“

Czyż zaprawdę brak nam dobrej woli? Czyż u nas nie najłatwiej o chęci? Tak, zapewne, niekiedy zdobywamy się i na wolę, ale trzeba, aby to była wola dobra, wola, skierowana ku dobru wiecznemu, wola, skierowana ku dobru powszechnemu i dobru Ojczyzny, potem ku dobru bliźniego, a naostatek ku dobru własnemu, jednostkowemu.

To jest droga, na której jedynie można „wyplenić kąkole złud świętokradzkich“, stworzyć w sobie serce czyste... i to, co świat przezwiał snem i marą, uczynić jawą, wiarą i prawem.

Pod tym sztandarem walczcie z najstraszniejszym z wrogów — z sobkostwem, a niewątpliwie zwyciężycie na pożytek wielkiej odrodzonej Polski!

Niech żyje!”

Kiedy zaś umilkły oklaski, towarzyszące temu przemówieniu, i okrzyki na cześć odrodzonej Polski, zabrał głos przedstawiciel licznie zebranych rodziców, b. konsul Polski w Stanach Zjednoczonych, p. Konstanty Buszczyński, który, zwracając się do zebranej młodzieży, w te odezwał się słowa:

„Młodzi Przyjaciele! Jesteście jako ptaki przed odlotem; jedni gniazdo dopiero opuszczają, inni gotują się do wielkiego lotu życia w dal bezbrzeżną, na tory niewiadome, za morza; a czeka Was tam trud i walka, burze i niebezpieczeństwa. W tę drogę Wasi najbliżsi pragną zaopatrzyć Was, uzbroić, umocnić. Rodzina daje Wam podstawy wykształcenia charakteru, tej najpotężniejszej dźwigni Waszego przyszłego życia; szkoła daje Wam wiedzę; koleżeństwo umiejętność życia z ludźmi i pracy społem. Lecz w długiej drodze życia Waszego, w tej niewiadomej drodze, potrzebna Wam busola, która w ciemni i wśród odmętów będzie Wam drogowskazem; potrzebny Wam far, którego światło doprowadzi Was bezpiecznie do portu, poprzez mielizny egoizmu, poprzez rafy występków. Tem światłem zbawiennem, tym drogowskazem jest ideał, ku któremu przez życie całe dążyć będziecie.

I to jest z owych licznych darów, które na drogę życia otrzymujecie, „dar dobry, doskonały, który od Boga pochodzi“. Symbolizuje go ten sztandar, który nas wszystkich jednoczy, a któremu zostaniecie wierni do końca. W każdej życia chwili, w każdej działalności Waszej będziecie wierni ideałowi prawdy i dobra, służby Bogu i Ojczyźnie. I to Wam da potęgę, nieomylną drogę i szczęście. Bo nie można sobie większej krzywdy uczynić, jak zamknąć się w ciasnym egoizmie, jak pełzać w błocie, zamiast wznieść się śmiałym lotem w błękity, jak stać się niewolnikiem swoich słabości lub namiętności, zamiast władać sobą i mocną wolą prowadzić siebie tam, gdzie głos wewnętrzny nas woła: ku wysiłkom, ku wyzynom, ku zwycięstwu.

Mówię Wam o tem z doświadczenia długiego, pełnego, a szczęśliwego żywota. Szczęście i powodzenie zawdzięczam umiłowaniu ideałów, dążeniu do nich pomimo błędów i upadków, które trzeba było ciężko odpokutować.

Byłem w 4. czy 5. klasie, gdy J. I. Kraszewski, przyjaciel mego ojca, zapisał mi ten wiersz swój:

„Przez chwast i ciernie, przez gromy i burze
Na drodze życia trzeba iść przebojem;
Z okiem na światło zwróconem ku górze,
A męstwem chłodnem i duszy spokojem;
Męstwo i spokój czerpiąc z prawdy słońca,
Niez mordowane, niezłomne, do końca“.

Zawdzięczam wiele temu hasłu. Wam go leguję.

Idźcie ku światłu, ku prawdzie, walczcie i zwyciężajcie. „Bo Was na walkę dzwon losu zwoływa, która ofiarą jest ze krwi i ducha“. Życie wasze poczyna się w wielkiej, radosnej godzinie zmartwychwstania, w godzinie cudu; w godzinie triumfu ducha i sprawiedliwości Bożej nad przemocą, nad pychą brutalnej siły materialnej. Jesteśmy szczęśliwymi spadkobiercami tych pokoleń, co w beznadziejnej walce szły ofiarnie na męczeństwo i kolejno kładły się na stos ofiarny, by odkupienia chwilę, by dzisiejszy triumf Polski, triumf dobrej i słusznej sprawy przysposobić. Tej wielkiej spuścizny staniecie się godni.

Rycerze młodzi! Przed Wami godne zadanie dźwignięcia siebie samych i wolnej Ojczyzny na wyżyny, odczute przez nasze wielkie duchy, wyznaczone Polsce przez Opatrzność. Przed Wami trud i walka. Zwycięzycie, służąc Bogu i Ojczyźnie!“

Kiedy i tym razem silne odezwały się oklaski, z podziękowaniem za to przemówienie, chór młodzieży odśpiewał okolicznościową pieśń, poczem uczeń VIII. klasy, Alfred Milieski, wygłosił imieniem młodzieży następujące przemówienie:

„Nadszedł dzień, przez nas, młodzież gimnazjum IV. tak gorąco oczekiwany i upragniony — dzień uroczysty.

Zebraliśmy się bowiem nareszcie na poświęcenie naszego sztandaru szkolnego, który ma być dla naszego zakładu widowym symbolem pracy, nauki, dobrych obyczajów i poczucia obywatelskiego i patriotycznego, tak, jak dla żołnierzy jest ich sztandar pułkowy symbolem męstwa ich i patriotyzmu, a jako taki, jest skarbem bezcennym, którego mają bronić do ostatniej kropli krwi przed wrogiem, z całych sił serca i duszy chronić przed splamieniem.

W czasach półtorawiekowego ucisku młodzież polska organizowała związki patriotyczne, ale, nie mogąc otwarcie głosić swoich ideałów i jawnie wywieszać widomego symbolu swych uczuć

PANSTWOWE GIMNAZYUM

IMIENIA H.SIENKIEWICZA

Podobizna sztandaru szkolnego.

Według projektu prof. Jana Bukowskiego.

pragnień i dążeń, musiała tajnymi drogami dążyć do celu swego wzniosłego z hasłem: „Ojczyzna, nauka, cnota“ na ustach i w sercach. My, odziedziczywszy po wzniosłej tej młodzieży te same nieśmiertelne hasła, nie potrzebujemy się już na szczęście ukrywać ze swojemi uczuciami patriotycznymi, ale możemy śmiało je wyznawać i starać się o dopięcie swoich ideałów, zakreślonych najwznioślej i najwszechstronniej przez hasła filareckie. Sztandar nasz jest symbolem dążeń naszych i patrząc nań powinniśmy każdej chwili uprzytamniać sobie hasła filareckie, kryjące w sobie wszystko to, do czego uczeń polski zdążyć powinien i godnie kroczyć drogą, wytkniętą przez nie. Niech Matka Boża Częstochowska patrząc na nas z tego sztandaru natchnie naszą działalność i niech nas wspiera w naszych wzniosłych celach, bo z Jej pomocą i zapasem energii i silnej woli do celu swego dojść musimy.

Ojczyzna nasza niedawno zmartwychwstała. W tym momencie dziejowym więcej niż kiedykolwiek potrzebuje dzielnych, pracowitych i niestrudzonych szermierzy, by wywalczyć sobie tę moc i wielkość, jaka już raz była jej udziałem, a o jaką przelewali krew najlepsi jej synowie w tyłu powstaniach.

To, o czym oni marzyli, co przed nimi majaczyło w mglistej przyszłości, to my cudem boskim w oczach naszych spełnionem widzimy.

Nie dać temu skarbowi na nowo zginąć, nie dać Ojczyźnie swej powtórnie kłaść się do grobu, to jest zadaniem naszym i naszym obowiązkiem.

Pod sztandarem więc tych haseł stójmy i ślubujmy, że nasz sztandar szkolny będzie tylko widomym znakiem tych ideałów i obowiązków, jakie każdy z nas, nie wątpię, w sercu swoim głęboko ma wyryte.

Nasz sztandar niech będzie zawsze niesplamiony i święty“!

Po tych przemówieniach rozpoczęło się wbijanie gwoździ sztandarowych. Rozpoczął je ks. prałat dr Podwin, poczem ojcowie chrzestni, rodzice uczniów, dyrektor, profesorowie zakładu, wbijając srebrne gwoździe, ku wiecznej rzeczy pamiętce ze swemi nazwiskami. Po dokonanej uroczystości dyrektor zakładu podziękował zebranim za łaskawe uczestnictwo w uroczystości, która na wszystkich obecnych wywarła niezapomniane, serdeczne i podniosłe wrażenie.

W. K.

**Spis osób, których nazwiska wyryte są na srebrnych
gwoździach drzewca sztandaru szkolnego :**

Dr W. Angelus.	Dr S. Jankowski.
K. Battagliowa.	W. Jaworski, uczeń kl. V b.
Dr K. Bauda.	S. Kaczorowski.
Dr F. Bereźniak.	W. Kańska.
R. Bobrowski.	Prof. W. Koch.
Radca Zg. Bocheński.	J. Korngold, uczeń kl. I b.
T. Bohdanowiczowa.	J. Kosiński, uczeń kl. II a.
Dr S. Boczar.	Kosińska.
H. Boczarowa.	Dr W. Kowenicki.
K. Boczar, uczeń kl. I a.	Dr J. Krajewski.
M. Boczar uczeń kl. V b.	K. Krajewska.
K. Breuer.	J. Krzyżanowski.
Z. Budkowa.	Prof. Dr A. Kukliński.
Prof. J. Bukowski.	W. Kuklińska.
K. Buszczyński.	Prof. M. Kupczyński.
K. Buszczyńska.	M. Kupczyńska.
S. Chudzikiewicz.	Kwiatkowska.
J. Ciechanowska.	S. Lebedyński.
W. Cieślíkowa.	L. Lepszy.
Dr T. Cybulski.	L. Litawski.
M. Czaja.	X. Prof. Wł. Macheta.
K. Czaplińska.	Prof. St. Michoński.
M. Czernowa.	F. Michońska.
Prof. M. Dąbrowski.	H. Mikuszewska.
J. Dąbrowska.	A. Milieski, uczeń kl. VIII.
J. Denkerowa.	K. Milieski.
M. Długoszewski.	J. Misiągowa.
K. Dobrowolska.	Prof. R. Niemiec.
K. Dutczyński.	H. Niemcowa.
K. Dydusiak.	W. Niesiołowski.
Prof. A. Dziurzyński.	H. Nowakowa.
A. Filipkiewicz, uczeń kl. I a.	B. Nowogrodzki.
S. Filipkiewicz.	W. Ostrowski.
Dr J. Frączkiewicz.	S. Pachońska.
Z. Fiszerowa.	Prof. J. Piasecki.
A. Gajdecki, uczeń kl. I a.	Z. Piasecka.
Dyr. W. Grodyński.	H. Pithartowa.
S. Grojecki.	X. prałat dr. A. Podwin.
J. Grosse.	Hr. J. Potocki.
Dyr. R. Gutwiński.	Hr. M. Potocka.
A. Hellebrandt, uczeń kl. III a.	S. Poźniak.
R. Homiński.	J. Prażmowski, uczeń kl. VIII.

- H. Przytkowska.
G. Puchalski.
K. Pszornowa.
R. Reimowa.
Wiceprezydent dr M. Rolle.
Dr Rowiński.
X. Prof. Dr J. Rychlicki.
Insp. szk. St. Rzepiński.
Dr B. Rzegociński.
St. Rzegocińska.
M. Salawa, uczeń kl. I a.
J. Schneiderowa.
Prof. F. Semelka.
Sewerin.
H. Sędzielowska.
Dr J. Sędzielowski.
H. Siemkowa.
L. Skarbińska.
X. Prof. J. Sławiński.
A. Szczawiński, uczeń kl. I a.
J. Szczawiński.
B. Szczurkowski.
Prof. Dr Br. Swiba.
- Hr. A. Tarnowski.
Hr. Z. Tarnowska.
Hr. Tyszkiewicz, uczeń kl. VI a.
J. Umiński, uczeń kl. V b.
A. Wajdowa.
Dr J. Walkowski.
Prof. W. Wiatr.
Z. Wielawska.
J. Wiktorowa.
A. Wiktor, uczeń kl. VII.
Prof. K. Wróblewski.
J. Zaleski, uczeń kl. V a.
Dyr. R. Zawiliński.
W. Zawilińska.
M. Zdanowiczowa.
Prof. Dr M. Ziemnowicz.
L. Ziemnowiczowa.
Prof. St. Ziobrowski.
H. Ziobrowska.
Rektor Dr Fr. Zoll.
A. Zollowa.
Prof. J. Żak.
F. Żeleńska.

Sklepik uczniowski

otwarty po dłuższej przerwie, 1 października 1919 r., prowadzony przez uczniów Stanisława Rykałę, a po egzaminie dojrzałości przez Mieczysława Sędzielowskiego, ucznia klasy VI a., miał do dnia 17 czerwca 1920 r.

w dochodach: 4172.84 Mp.

w rozchodach: 3027.84 „

Pozostałość 1145.00 Mp.

z czego w gotówce: **75 Mp.**, a w towarze **1.070 Mp.**

Wspomnienie pośmiertne.

Ciężka i niepowetowana strata dotknęła w tym roku szkolnym nasz zakład. Oto ubył z szeregu jego rzetelnych pracowników ś. p.

Dr Ludwik Boratyński,

profesor, będący dla swych przyjaciół i kolegów w zawodzie wzorem, jak należy pracować na ciężkiej niwie nauczycielskiej, a dla uczniów i wychowanków najserdeczniejszym opiekunem i przewodnikiem w ukochaniu pracy i umiłowaniu ojczyzny.

Urodzony w Tarnowie, po ukończeniu studjów gimnazjalnych i uniwersyteckich, oddał się pracy pedagogicznej i naukowej, zaszczipiając znajomość dziejów nieszczęśliwego jeszcze naówczas narodu w duszach młodzieży i badając samodzielnie jego historję. W tym też celu kilkakrotnie wyjeżdżał z ramienia Akademji Umiejętności do Rzymu, aby w tem wiecznem mieście badać i opracowywać materiały, odnoszące się do historii Polski. I wzbogacił ś. p. L. Boratyński nasze historyczne piśmiennictwo kilkunastu rozprawami i większemi pracami.

Twórczość jednak naukowa nie wypełniała wszystkich godzin życia Zmarłego. Oddawał się również z całej duszy pracy nauczycielskiej i przez swą wiedzę i umiłowanie przedmiotu, przez zapał i jasność wykładu, przez swój charakter czysty i szlachetny, przez dziecięcą omal prostotę i niewinność duszy zjednywał sobie serca młodzieży i zaufanie rodziców, na jakie tylko wielcy zasłużyli sobie wychowawcy.

Kiedy zatem dzień 25 lutego 1920 r. przyniósł żalobną wieść o śmierci ukochanego profesora, związanego przez lat 19 z historją naszego zakładu, to żal ścisnął serca wszystkich. Zrozumiała tak młodzież — jakoteż i koledzy, że ubył mąż, którego nie prędko ktoś zastąpić potrafi i to ubył w chwili, kiedy odrodzona ojczyzna nasza potrzebuje tak prawych — jak On — charakterów i tak sumiennych pracowników.

Nie doczekał ś. p. L. Boratyński chwili, kiedy przedmiot, przezeń wykładany, stanie się ośrodkiem nauki polskiej szkoły; lecz mimo to z pewnością umierał spokojnie w przeświadczeniu, że praca Jego owocna w młodszem pokoleniu przyniesie Ojczyźnie największe korzyści. Za nią też koledzy i uczniowie pozostaną Mu dozgonnie wdzięczni.

Cześć Jego pamięci!

Spis imienny uczniów ¹⁾.

KLASA I a.

1. Baranowski Dante (no)	29. Maziarski Henryk I
2. Bieńkowski Andrzej I	30. Międzybrodzki Zbigniew (30/3 1920)
3. *Bilwin Zygmunt	31. Młynarkiewicz Stan. (popr.)
4. Boczar Kazimierz I	32. Morawski Zdzisław
5. Boguszewski Bolesław I	33. Niesiołowski Adam Stan. I.
6. Chrobak Franc. (10/2 1920)	34. *Nowogrodzki Stanisław
7. Czapliński Zbign. (30/1 1920)	35. Pacyna Tadeusz I
8. *Dorawski Tadeusz	36. Pelczarski Jan I
9. Dunikowski Zbigniew I	37. Pelczarski Stanisław I
10. Działtowski Jan Kanty I	38. Pithart Zygmunt I
11. Gajdecki Aleksander (no)	39. Puchalski Gustaw (14/5 1920)
12. Glaser Franciszek I	40. Ripper Andrzej
13. Gorzecki Edmund I	41. Rozwadowski Józef I
14. Górski Adam Iwo (popr.)	42. Rychwicki Jan I
15. Grochowalski Walenty I	43. Rzegociński Stanisław I
16. Grottger Marjan I	44. Salawa Mieczysław I
17. Hejduk Bronisław	45. Skarżyński Zbigniew (30/3 1920)
18. Jaroszyński Edward I	46. Splawiński Jan
19. Jastrzębski Józef I	47. Stółfa Antoni I
20. Kalczyński Teodor I	48. Szczawiński Adam I
21. Kleczewski Stan. I (pryw.)	49. Szokalski Zygmunt I
22. Kłodnicki Jerzy (28/1 1920)	50. Tarnowski Andrzej (no)
23. Kołodziej Jan (15/3 1920)	51. Truskolaski Władysław I
24. *Krajewski Tadeusz	52. Woliński Zbigniew (pryw.) I
25. Krupiński Jerzy (6/12 1919)	53. Zacharjasiewicz Zdzisław († 28/11 1919)
26. Kurek Stanisław I	54. Zajączkowski Maciej I
27. Latacz Józef I	
28. Lubiński Franciszek Marjan (pryw., popr.)	

KLASA I b.

1. Ameisen Wilhelm Kaz. I	7. Burczyk Stanisław Aleks.
2. Bąk Paweł (no)	8. Curyłło
3. Berger Michał I	9. Dudek Stanisław Marjan (31/10 1919)
4. Bester Marceli	10. Ellnain Seweryn Tadeusz I
5. Bittner Zdzisław Marjan (no)	11. Florczyk Jan Antoni
6. Borek Edward Józef	

¹⁾ Gwiazdka przed nazwiskiem, oznacza chlubnie uzdolnionego, I po nazwisku, uzdolnionego, data — datę wystąpienia, no = na ogół uzdolniony, popr. = poprawka po ferjach.

12. Fryc Andrzej I	31. Nowak Stanisław Józef I
13. Futro Kazimierz I	32. *Nowak Tadeusz
14. Gabryel Tadeusz Wład. I	33. Nycz Michał Adam I
15. Golonka Leszek I	34. Oferta Stanisław Franciszek
16. Groele Tadeusz (pryw.) I	35. Pałasz Mieczysław (no)
17. Hłyński Bronisław (no)	36. Pietras Jan Tadeusz I
18. Holiczer Adam Edward	37. Ramza Mieczysław Jan I
19. *Korngold-Fragner Stefan (pryw.) I	38. Rażny Aleksander Antoni I
20. Korngold Ignacy I	39. Schek Henryk I
21. Korolewicz Jerzy Piotr I	40. Sowa Roman I
22. Korolewicz Wincenty Piotr I	41. Stahr Juliusz I
23. Kuliński Stanisław Kazim. I	42. Statter Alfred I
24. *Kupiec Bronisław Wojciech	43. Stefaniuk Aleksander Ign. I
25. Liebeskind Arnold (no)	44. Szczuka Stanisław Franc. (no)
26. Łabudzki	45. Szum Kornel Robert († 9/10 1919)
27. Majewicz Miecz. Roman (no)	46. Taszycki Włodzimierz (22/9 1919)
28. Mayer Zygfryd I	47. Winzer Zygmunt Jan I.
29. Mazur Tadeusz Franciszek I	
30. Neumann Michał (pryw., no)	

KLASA II.

1. Bobkowski Janusz I	20. Groyecki Stefan I
2. *Boguszewski Bruno	21. *Herschtal Stanisław
3. Bohdanowicz Tadeusz I	22. Hlavaty Zdzisław (30/1 1920)
4. Bross Alfred I	23. Hordyński Władysław I
5. Byczkowski Stanisław I	24. Horowitz Ludwik I
6. Chudzikiewicz Jerzy I	25. Horowski Jerzy I
7. Cieślik Bolesław I	26. Igielski Jan I
8. Czaderski Adam (pryw.) I	27. Kosiński Tadeusz I
9. Czaja Kazimierz I	28. Krzyżanowski Andrzej (no)
10. *Danek Wincenty	29. Leszczycki Stanisław I
11. Dziurzyński Witold (30/1 1920)	30. Ławrusiewicz Jan (no)
12. Fąfrowicz Marjan I	31. Łobaczewski Janusz I
13. Filipkiewicz Antoni (no.)	32. Łukaszewski Adam (no)
14. Fischer Józef I	33. Łukaszewski Lesław I
15. Fischer Marjan	34. *Marcinkowski Marjan I
16. Friedmann Zygfryd (15/1 1920)	35. Oskarbski Tadeusz (no)
17. Fromowicz Marceli I	36. Pach Tadeusz (no)
18. Gładysiewicz Adam (30/1 1920)	37. Pachoński Mieczysław I
19. Głuski Mieczysław (wyst.)	38. Piotrowski Maciej (pryw.) I
	39. Pithart Leon I
	40. Pochwalski Adam
	41. Podgórski Roman I

42. Pollak Tadeusz (pryw.) I	54. Sokołowski (pryw.) I
43. *Preiss Witold	55. Świątek (pryw.) I
44. Preiss Zbigniew I	56. Szenker Władysław I
45. Ripper Marjan I	57. Szczurkowski Kazimierz (30/1 1920)
46. Ritterband Albert I	58. Talewski Roman (popr.)
47. Rzonca Stefan I	59. *Topiński Jan
48. Schneider Stefan I	60. Wapiennik Jan I
49. Ścierański Stanisław I	61. Zakrawacz Józef I
50. Ścigalski Kazimierz I	62. *Zborowski Tadeusz (pryw.)
51. Severin Czesław I	63. *Zubrzycki Bolesław (pryw.)
52. Severin Tadeusz (no)	
53. Skarbek-Borowski Waclaw I.	

KLASA III a.

1. *Bielas Aleksander Tadeusz	27. Hr. Łubieński Jerzy (pryw.) I
2. *Binder Jerzy	28. Hr. Łubieńska Józefa (pryw.) I
3. *Blassberg Stefan	29. Majewicz Tadeusz I
4. Bugajski Tadeusz (pryw.) I	30. Michorecki Zbigniew I
5. Burzyński Roman I	31. Morawiecki Edward
6. Chrząszcz Emanuel (no)	32. Neuman Aleksander I
7. Dembiński Edward I	33. Ostrowski Kazimierz I
8. Drozdowski Władysław (odr. klas.)	34. Pachoński Jan Zbigniew I
9. Fischer Tadeusz (27/10)	35. Pacyna Tadeusz I
10. Fragner-Korngold Zygmunt (pryw.)	36. Pileski Witold I
11. Frisch Alfred I	37. *Hr. Potocki Ignacy
12. *Goldman Jan	38. Praschill Stefan I
13. Górski Janusz Władysław I	39. Puszet du Puget Antoni (20/5)
14. *Haber Henryk	40. *Reczyński Zbigniew
15. *Helebrandt Alojzy	41. Romanowski Jan I
16. Hof Tadeusz I	42. Rowiński Władysław I
17. Jakóbiec Mieczysław I	43. Rudzki Jacek (no)
18. *Jellonek Andrzej	44. Sieroń Juljan (30/1)
19. Kapałka Zbigniew I	45. Stahr Jan I
20. *Kłębkowski Stanisław	46. Stein Bolesław (no)
21. Kohlberger Tadeusz (no)	47. Surgent Zbigniew I
22. Kotschy Mieczysław (no)	48. Schwarz Jan I
23. Krzanowski Walery I	49. Turnau Adam I
24. Laszczyk Kazimierz (odr. klas.)	50. Wesołowski Zbigniew I
25. Lax Feliks I	51. Witaliński Włodzimierz (no)
26. Litawski Jerzy I	52. Woźny Tadeusz I
	53. Zając Jan I
	54. Zgut Edward I

KLASA III b.

1. Aleksandrowicz Tadeusz (6/2) 1920) 2. Bartmański Tadeusz 3. Bogdal Jan (27/10 1919) 4. Chwastek Marjan I 5. *Federgrün Efraim 6. Feld Henryk I 7. Hordyński Tadeusz 8. Hubert Tadeusz I 9. Janicki Stanisław I 10. Jopek Stanisław I 11. Kaczorowski Stanisław I 12. Konieczny Władysław I 13. *Königsberger Edward 14. Korytowski Andrzej (pryw.) 15. Lipiński Zbigniew I 16. Lipkowski Henryk 17. Łodygowski Jan I 18. Mandel Henryk I 19. Massalski Piotr I 20. Messer Fryderyk I 21. Milieski Stan. (14/1 1920) 22. Mitera Tadeusz I	23. Muż Władysław I 24. Neusse Kazimierz I 25. Pająk Mieczysław I 26. Palester Roman I 27. Peace Wilhelm I 28. Prokesz Lesser (3/12 1919) 29. Radwański Ludwik (no) 30. *Schnayder Jerzy 31. Schönfeld Henryk I 32. *Singer Emil 33. Smoleń Stanisław (1/2 1920) 34. Stolec Tadeusz I 35. Szczurkowski Tadeusz I 36. Śląski Marjan I 37. Świder Julian I 38. Tołłoczko Wład. (27/4 1920) 39. Winiarski Stanisław I 40. Winogrodzki Wiesław (prw.) 41. Włosik Władysław I 42. Wodniecki Józef I 43. Wójtowicz Edward I 44. Wojtusiak Roman I

KLASA IV a.

1. Albrecht Zbigniew 2. Bauda Kazimierz I 3. Blarowski Bogusław 4. Borek Mieczysław I 5. Chmielarczyk Władysław I 6. Ciechanowski Stanisław I 7. Ciepły Józef I 8. Cieślicki Tadeusz I 9. Czapliński Witold I 10. Eker Leszek I 11. Eker Stanisław 12. Fischer Jan I 13. Groyecki Władysław 14. Kański Władysław I 15. Karcz Andrzej I 16. Korczyński Edward I 17. Kowalewski Feliks I	18. Krasicki Stanisław I 19. Krasieński Zygmunt I 20. Latacz Eugeniusz I 21. *Misiąg Jan 22. Merunowicz Jakób I 23. Nawratil Zygmunt I 24. *Oźga Stanisław 25. Pagaczewski Janusz I 26. Paleczny Adam I 27. *Piela Tadeusz 28. Pokrzywnicki Stefan (pryw.) 29. Preiss Jerzy I 30. Purski Jan (pryw.) 31. *Rudziński Bronisław 32. Schmidt Franciszek I 33. Sędzielowski Tadeusz I 34. Stobiecki Tadeusz I

35. Turski Mieczysław I	40. Zaleski Wojciech (pryw.) I
36. Waciega Antoni (no)	41. Zamorski Władysław (no)
37. Wernikowski Wiktor (31/1 1920)	42. Zaremba Jan I
38. *Włodarski Roman	43. Zawisza Kazimierz I
39. Wyrobek Emil I	44. Żurowski Stefan (no)
	45. Żywot Stanisław I.

KLASA IV b.

1. Armatys Julian I	23. *Korta Stanisław
2. Barth Gustaw I	24. Kräutler Jerzy I
3. Bereźniak Stanisław	25. Lipkowski Wacław I
4. *Bugayski Władysław	26. Majcherczyk Karol I
5. Bujak Jakób (31/10 1919)	27. Mateja Józef
6. Czapla Stefan I	28. *Merz Jerzy
7. Danek Stanisław I	29. Mrowiec Mieczysław (no)
8. Dzianott Juliusz I	30. Ołpiński Jerzy (5/12 1919)
9. *Gastmann Michał	31. Pajak Adam (30/1 1920)
10. Goldfinger Kazimierz I	32. Patryn Tadeusz I
11. *Golonka Jerzy	33. Rowiński Tadeusz I
12. *Gottlieb Izidor	34. Schwarz Leon I
13. *Gottlieb Józef	35. Spalek Jan (pryw.)
14. Górski Stanisław Leszek I	36. Szczerbiński (pryw. no)
15. *Grotowski Zbigniew	37. Sztaudynger Jerzy (14/11)
16. Haberko Antoni I	38. Śpiewak Bronisław I
17. *Hecht Leon	39. Świrek Józef
18. Immerglück Izaak I	40. Zawadzki Czesław I
19. Jagniński Andrzej I	41. *Zelmanowicz Mojżesz
20. Jamróż Józef I	42. Ziółkiewicz Tadeusz (29/9 1919)
21. *Kornfeld Konrad	43. Żurowski Józef.
22. *Korta Jerzy	

KLASA V a.

1. Albiński Józef I	13. Hoffman Stanisław I
2. Balicki Jan I	14. Hornig Henryk (24/3)
3. Bauda Franciszek I	15. Jakóbiec Juljusz I
4. Biernakiewicz Bolesław I	16. Koniar Tadeusz I
5. Burczyk Gerard	17. Krajewski Ludwik
6. *Burka Eustachy	18. *Kraśniński Stefan
7. Czuma Marjan I	19. Lemberger Karol (10/3)
8. Długoszewski Włodzimierz I	20. *Lewiński Mieczysław
9. Fryz Stanisław I	21. Maziarski Kazimierz I
10. Gielczyński Tadeusz I	22. Mendocha Roman I
11. Grosse Jan I	23. Mikołajczyk Edward
12. Hemmerling Emil (popr.)	24. Młynarkiewicz Juljusz I

25. Mnich Edmund I	37. Stolfa Jerzy I
26. Niedziałkowski Otton I	38. Strzeboński Edmund (popr.)
27. *Orzechowski Stanisław	39. Szczepański Henryk I
28. Pochwałski Jan I	40. Tomasiak Wiesław I
29. *Popiel Stanisław	41. Wapiennik Kazimierz I
30. Praschill Adam	42. Witeszczak Wacław I
31. Rein Artur I	43. Wowk Michał I
32. Rolle Jan I	44. Zaleski Jan I
33. Rzonca Władysław I	45. Zdanowicz Zdzisław I
34. Skirmunt Aleksander I	46. Zgut Stanisław I
35. Słapa Jacek (29/10)	47. *Zoll Józef.
36. Stobiecki Stanisław I	

KLASA V b.

1. Bachner Leopold I	24. Kirschner M.
2. *Bannet Mieczysław	25. Kluka Józef I
3. Barański Zbigniew I	26. Kopytkiewicz J. I
4. Bereźniak W. I	27. Olszewski J. I
5. *Błat Adam	28. *Mikułowski-Pomorski Jul.
6. Boczar Mieczysław I	29. *Przytkowski T.
7. Borkowski-Dunin J. (8/10)	30. *Rzeźnik St.
8. *Budek Antoni	31. Sikorski Stanisław (12/5)
9. *Bystrzycki J.	32. Stachowicz A. I
10. Cybulski J. I	33. Starosolski J. (pryw.)
11. Eisen Józef I	34. Steinberg Leon I
12. Engelstein L. I	35. Stieglitz Izidor I
13. Frączkiewicz I	36. Strzelecki Władysław
14. Gaik Andrzej (14/5)	37. Süßer Norbert I
15. Geschwindówna O. (pryw.)	38. Umiński Jan
16. Geschwindówna Z. (pryw.)	39. Wajda Stanisław I
17. Głuski Kazimierz	40. Wentzl Mac (popr.)
18. Głuski Zygmunt	41. Wielawski Józef (popr.)
19. *Gross Ludwik	42. Zimnal Ad. I
20. Hand Erwin I	43. Żeleński Ad. I
21. Hand Kazimierz I	44. Żymierski J. I
22. Jaworski K. I	45. *Zywot Mieczysław.
23. Kahan Kazimierz I	

KLASA VI a.

1. Baczyński Adam (popr.)	7. Fischer Tadeusz I
2. Bobrowski Władysław I	8. Gaczoł Kazimierz I
3. Byszewski Kazimierz I	9. Głodkiewicz Tadeusz (popr.)
4. Chodzicki Włodzimierz I	10. Hałatkiewicz Kazimierz I
5. Cyprian Adam (19/12 1919)	11. Kozicki Miecz. (14/5 1919)
6. Dobrowolski Witold I	12. Hr. Krasicki Antoni I

13. Lebedyński Stanisław I	24. Siedlecki Marcin
14. *Lepszy Kazimierz	25. Siemek Władysław (popr.)
15. Makosiński Józef I	26. Sowiński Stanisław I
16. Mikuszewski Stanisław I	27. *Stoch Stanisław
17. Nieć Władysław (pryw.)	28. Święcicki Jan I
18. Niesiolowski Zbigniew I	29. Święcicki Józef I
19. Piwnicki Tadeusz I	30. Szubert Alfred I
20. Poźniak Włodzimierz (popr.)	31. Trylski Józef (pryw.)
21. *Pszorn Tadeusz	32. Hr. Tyszkiewicz Michał (egz. uzup.)
22. du Puget Puszet Jacek I	33. Walkowski Jan I.
23. *Sędzielowski Mieczysław	

KLASA VI b.

1. Abeles Robert I	15. Ochociński Stan. (10/5 1920)
2. Baziuk Eugeniusz I	16. *Pisek Władysław Karol
3. Berliński Lesław I	17. Raps Oskar I
4. Buszczyński Bolesław I	18. Smorażewicz Jerzy
5. Dąbrowski Stanisław I	19. *Staniszewski Karol Eugen.
6. Daszyński Jan I	20. Starachowicz Jan I
7. Frankiewicz Kazimierz (popr.)	21. Sztorc Tadeusz I
8. Frühling Bronisław I	22. *Walewski Jan Alfred
9. Gąsiecki Władysław Jakób Aleksander I (pryw.)	23. Wanicki Adam
10. Grabowski Miecz. (popr.)	24. Wetzstein Józef I
11. Juer Juliusz I	25. Wróblewski Janusz I
12. *Keh Zygmunt	26. Wyrobek Oktaw I
13. Kowenicki Stanisław	27. Zeńczak Adam I
14. Langmann Jerzy (4/2 1920)	28. Zimmels Aleksander I
	29. Winogrodzka Samosł. (pryw.)

KLASA VII.

1. Battaglia Roman I	16. Kwiatkowski Zbign. (pryw.)
2. Bobrzyński Władysław I	17. Kwieciński Lucjan I
3. Bocheński Tadeusz (8/5)	18. Lasocki Stanisław I
4. Braun Stanisław	19. Łoziński Jerzy (pryw.)
5. Breuer Stanisław I	20. Martuszewicz Kaz. (20/12)
6. Dańkowski Leon I	21. Maszewski Jan I
7. Dutczyński Zbigniew I	22. Matuszewski Leonard (26/4)
8. Fonferko Edmund (30/1)	23. *Miterz Zygmunt
9. Gołębiowski Józef I	24. Nartowski Tadeusz I
10. Herschtalówna Janina (pryw.)	25. Parafiński Jan I
11. Homiński Rudolf	26. Siekierski Stefan (30/1)
12. *Jankowski Karol	27. Skarbiński Andrzej I
13. Jaworek Stanisław (20/3)	28. Skaza Jerzy I
14. Joniec Józef I	29. Skaza Józef I
15. Kisielewski Franciszek I	30. Smorażewicz Adam (20/3)

31. Stankiewicz Stanisław I	37. *Woyciechowski Janusz
32. Stieber Zdzisław I	38. Zaleski Franciszek I
33. Türkott Stanisław (30. I)	39. *Zaremba Stanisław
34. Wajda Stanisław	40. Żeleński Władysław I
35. Wazł Edward I	41. *Żnuda Władysław.
36. *Wiktor Andrzej	

KLASA VIII.

1. Bobrowski Bronisław I	15. Misiąg Marjan I
2. Bocheński Zbigniew I	16. Prażmowski Jerzy I
3. Czerny-Szwarcenberg I	17. Puchalski Tadeusz I
4. Dydusiak Jan I	18. Rykała Stanisław I
5. Eisnerówna Dwora Hlenia (pryw.) I	19. *Rykała Tadeusz
6. Gałuszka Bohdan I	20. Siemek Adam I
7. Jagniński Józef (pryw.)	21. *Sławomirski Jerzy
8. Kopytko Andrzej (pryw.) I	22. *Stolyhwo Wiktor
9. Kurzyniec Edmund I	23. Szczerbiński Edward I
10. *Makosiński Jan	24. Ślósarczyk Bolesław I
11. Metzler Tadeusz I	25. Świerczek Stanisław I
12. Miarczyński Zbigniew I	26. Tukatsch Franciszek I
13. Midowicz Stefan I	27. Węgrowski Aleksander I
14. Milieski Alfred I	28. *Witkowski Stanisław
	29. Zoll Tadeusz I.

Egzamin dojrzałości w terminie letnim odbył się od 20 do 27 maja 1920 r. pod przewodnictwem JWP. Rady Józefa Winkowskiego, dyrektora państw. gimnazjum V. w Krakowie.

Świadectwo dojrzałości otrzymali :

* Bobrowski Bronisław	* Stolyhwo Wiktor
* Bocheński Zbigniew	Szczerbiński Edward
Szwarcenberg-Czerny	Ślósarczyk Bolesław
Dydusiak Jan	Świerczek Stanisław
Gałuszka Bohdan	Tukatsch Franciszek
* Kurzyniec Edmund	Węgrowski Aleksander
* Makosiński Jan	* Witkowski Stanisław
Metzler Tadeusz	Zoll Tadeusz
Miarczyński Zbigniew	Eisnerówna Dwora Hlenia (pr.)
* Midowicz Stefan	Kopytko Andrzej (pryw.)
Milieski Alfred	de Beauprè Feliks (ekst.)
* Misiąg Marjan	Golec Stanisław (ekst.)
Prażmowski Jerzy	* Midowiczówna Helena (ekst.)
Puchalski Tadeusz	hr. Potocka Zofja (ekst.)
Rykała Stanisław	* Przybyszewska Stan. (ekst.)
* Rykała Tadeusz	Schechtlówna Ludgarda (ekst.).
* Sławomirski Jerzy	

